

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 38/2025-29

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a sudcov Petra Molnára a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov 1. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 2. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 3. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátkou JUDr. Vladimírou Houdek Běhalovou, Strojárskeho národného námestia 11/C, Košice, proti postupu Mestského súdu Košice v konaní vedenom pod sp. zn. K2-61C/26/2024 (pôvodne vedenom Okresným súdom Košice II pod sp. zn. 20C/164/1992 a sp. zn. 20C/1134/1995) takto

rozhodol:

- Postupom Mestského súdu Košice v konaní vedenom pod sp. zn. K2-61C/26/2024 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Sťažovateľom **priznáva** finančné zadosťučinenie každému po **15 000 eur**, ktoré im **je** Mestský súd Košice **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Sťažovateľom **priznáva** náhradu trov právneho zastúpenia v sume **1 514, 21 eur**, ktorú **je** Mestský súd Košice **povinný** zaplatiť právnej zástupkyňi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť a napadnuté konanie

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 8. januára 2025 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov

podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom všeobecných súdov označených v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov a priznal každému z nich primerané finančné zadosťučinenie v sume 30 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia sú na strane žalobcov v napadnutom konaní v právnej veci žalobcov [REDAKOVANÉ] a spol. proti odporcom 1. [REDAKOVANÉ], 2. [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] o vydanie nehnuteľností s príslušenstvom podľa zákona č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách v znení neskorších predpisov.

3. Žaloba bola podaná 12. februára 1992, pričom konanie bolo pôvodne vedené pod sp. zn. 20C/164/1992. Sťažovatelia sú dedičmi po pôvodnom žalobcovi v 1. rade [REDAKOVANÉ], po ktorého smrti vstúpili do konania v roku 1999.

4. Napadnuté konanie v uvedenej právnej veci nebolo právoplatne skončené ani po takmer 33 rokoch od podania návrhu na začatie konania, čo považujú za neprimerane dlhú dobu.

5. Okresný súd prvýkrát rozhodol rozsudkom č. k. 20C/1134/1995-571 zo 16. júna 2008 tak, že žalobu zamietol. O odvolaní žalobcov rozhodol Krajský súd v Košiciach uznesením č. k. 5Co/258/2008-611 z 9. februára 2009 tak, že rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie.

6. Okresný súd rozhodol v poradí druhým rozsudkom č. k. 20C/1134/1995-1616 z 2. októbra 2017, ktorým žalovanému v 2. rade uložil povinnosť vydať žalobcom v 1. až vo 4. rade, žalobcom v 6. a 7. rade zodpovedajúce spoluvlastnícke podiely na špecifikovaných nehnuteľnostiach (administratívna budova s pozemkami). Žalobu žalobkyne v 5. rade proti žalovanému v 2. rade zamietol a tiež zamietol žalobu žalobcov v 1. až 7. rade proti žalovanému v 1. rade a zároveň rozhodol o nároku na náhradu trov konania medzi stranami sporu. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 9Co/100/2020 z 12. mája 2021 rozsudok okresného súdu v znení opravného uznesenia z 18. februára 2020 potvrdil, odvolanie žalovaného v 1. rade odmietol.

7. Na dovolanie žalovaných Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 2Cdo/260/2021 z 15. februára 2024 rozsudok krajského súdu z 12. mája 2021 v časti, v ktorej potvrdil rozsudok okresného súdu z 2. októbra 2017 v znení opravného uznesenia z 18. februára 2020 vo výroku o uložení povinnosti žalovanému v 2. rade vydať spoluvlastnícke podiely na nehnuteľnostiach v určených podieloch žalobcom v 1. až vo 4. rade, v 6. a 7. rade a v príslušnom výroku o trovách konania a v časti výroku, ktorým krajský súd stranám nepriznal náhradu trov odvolacieho konania, ako aj rozsudok okresného súdu z 2. októbra 2017 v znení opravného uznesenia z 18. februára 2020 vo výroku o uložení povinnosti žalovanému v 2. rade vydať spoluvlastnícke podiely na nehnuteľnostiach v určených podieloch žalobcom v 1. až vo 4. rade, v 6. a 7. rade a v príslušnom výroku o trovách konania zrušil a vec vrátil mestskému súdu na ďalšie konanie. Spis bol predložený mestskému súdu 6. marca 2024.

II. Argumentácia sťažovateľov

8. Podstatou argumentácie sťažovateľov je námietka, že napadnuté konanie v špecifikovanej právnej veci nie je právoplatne skončené ani po uplynutí 32 rokov, čo je ústavne neakceptovateľné, v dôsledku čoho došlo k porušeniu označených práv podľa ústavy a dohovoru. Sťažovatelia podali ústavnú sťažnosť po prvýkrát.

9. V predmetnej právnej veci už ústavný súd rozhodol o zbytočných prietáhoch v totožnom konaní všeobecného súdu na návrh iných žalobkýň v nálezoch sp. zn. II. ÚS 481/2017, sp. zn. I. ÚS 250/2020 a sp. zn. I. ÚS 525/2024. Napriek nálezom ústavného súdu vo veci týchto sťažovateľiek, ktorými prikázal konať bez zbytočných prietáhov, vec nie je k dnešnému dňu právoplatne skončená. Na základe rozhodnutia najvyššieho súdu sa vec vrátila súdu prvej inštancie, preto právoplatné skončenie veci je v „nedohľadne“.

10. Činnosť súdu prvej inštancie v napadnutom konaní nebola efektívna a nesmerovala ku skorému ukončeniu veci. Sťažovatelia k neprimeranej dĺžke konania a vzniknutým prietáhom nijako neprispeli. Právne postavenie sťažovateľov je dlhodobo neisté a z hľadiska povahy veci ide pre nich o vec mimoriadne dôležitú. Už len posúdením samotnej dĺžky napadnutého konania možno súdne konanie v predmetnej veci považovať za nezlučiteľné so základným právom sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

11. Predmetom konania je vydanie nehnuteľnosti na základe reštitučného nároku. Ide o právne a fakticky zložitejšiu vec, čo však nijako neospravedlňuje celkovú dĺžku konania. Skutkovým prvkom zložitosti je aj vyšší počet žalobcov. Je však potrebné zohľadniť, že ich počet sa rozširoval, resp. rozširuje z dôvodu úmrtia pôvodných žalobcov a vstupu ich dedičov do konania.

12. Sťažovatelia nijako neprispeli k predlžovaniu konania. V konaní boli aktívni, vždy boli zastúpení kvalifikovaným právnym zástupcom, ktorý sa aktívne spolupodieľal na objasňovaní skutkového a právneho stavu veci. V rámci dostupných možností predkladali listinné dôkazy a navrhovali vykonanie dôkazov, reagovali na výzvy súdu a v stanovených lehotách plnili uložené procesné povinnosti a poskytovali potrebnú súčinnosť.

13. Konanie súdu prvej inštancie bolo podľa sťažovateľov neefektívne a nesmerovalo ku skorému ukončeniu veci. Okresný súd síce vo veci prvýkrát po 16 rokoch rozhodol, ale toto rozhodnutie bolo na základe odvolania zrušené, čo tiež možno pripočítať na ťarchu okresného súdu ako neefektívne konanie (III. ÚS 201/2014). Obdobne za neefektívne konanie okresného súdu možno považovať aj zrušenie v poradi druhého rozsudku vydaného po 25 rokoch od začatia konania. Prietahy nastali aj v súvislosti s vypracovaním znaleckého posudku ustanoveným znaleckým ústavom, súd prvej inštancie nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu znalca pri vypracovaní znaleckého posudku (III. ÚS 111/01, II. ÚS 523/2010). Neefektívny postup predstavuje aj to, že súd prvej inštancie sa náležitým spôsobom nevysporiadal s námietkami žalovaných proti posudku vypracovanému znaleckým ústavom a návrhom na vykonanie znaleckého dokazovania, čo okrem iného viedlo k zrušeniu rozsudku krajského súdu a druhého rozsudku okresného súdu a k potrebe vykonať ďalšie znalecké dokazovanie. Je potrebné uviesť aj to, že o sťažnosti znaleckého ústavu

z roku 2017 rozhodol mestský súd až v roku 2024. Po zrušení rozsudku súdu prvej inštancie najvyšším súdom mestský súd nariadil pojednávanie po viac ako 7 mesiacoch.

14. V prejednávanej veci nebolo konanie právoplatne skončené od roku 1992, preto nie je potrebné osobitne vyhodnocovať jednotlivé procesné úkony vykonané v jeho doterajšom priebehu. Už samotná dĺžka konania je neprimeraná, z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľná a ničím neospravedlňiteľná.

15. Okolnosti veci odôvodňujú priznanie finančného zadosťučinenia, a to aj s prihliadnutím na to, že už skoršími nálezmi bolo iným účastníckam priznané finančné zadosťučinenie. V dôsledku prietahov v konaní došlo v prípade sťažovateľov k následkom, ktoré nemožno napraviť a ani odstrániť. V čase podania návrhu, resp. vstupu do konania boli sťažovatelia v strednom veku 42 až 46 rokov, pracovali, boli zdraví a aktívni. Dnes sú to starí muži (74 až 78 rokov) na dôchodku s mnohými zdravotnými problémami a po závažných operáciách a obávajú sa, že sa právoplatného skončenia veci nedožijú. Dlhotrvajúce konanie v nich vyvoláva pocity krivdy, beznádeje, úzkosti a zúfalstva. Nehnutelnosť, ktorej vydania sa sťažovatelia domáhajú, už roky užíva niekto iný a sťažovatelia z nej nemajú žiaden finančný prospech.

16. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 38/2025-11 z 29. januára 2025 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

17. Na výzvu ústavného súdu podpredsedníčka mestského súdu listom sp. zn. 1SprV/135/2025 z 10. februára 2025 k veci uviedla, že ide o opakovanú sťažnosť v totožnom konaní a odkázala na skoršie vyjadrenia k priebehu konania. Z nich v podstatnom vyplýva, že konanie začalo 5. októbra 1992 podaním žaloby žalobcov, z ktorých žalobca v 1. rade [REDAKOVANÉ] bol právnym predchodcom (otec) sťažovateľov, ktorí vstúpili do konania v roku 1999. V konaní sa vyskytli prekážky súvisiace so znaleckým dokazovaním (od februára 2012 do septembra 2016, opakovane ukladané poriadkové pokuty) a opakovanými zmenami účastníkov na strane žalobcov z dôvodu úmrtia pôvodných žalobcov. Spis sa nachádzal na odvolacom konaní o procesných otázkach v obdobiach október 1996 až október 1997, november 2005 až marec 2006, jún 2006 až január 2007, august až október 2007, august 2008 až apríl 2009. Okresný súd vydal v poradí 1. rozsudok 16. júna 2008 a po jeho zrušení odvolacím súdom (spis vrátený 8. apríla 2009) v poradí druhý rozsudok 2. októbra 2017, proti ktorému bolo podané odvolanie. Následne bolo konanie prerušené z dôvodu úmrtia žalobkyne v 8. rade (určenie nástupníctva) od 27. júna 2018 do 18. februára 2020. Spis bol predložený na odvolacie konanie proti rozsudku 28. mája 2020 a vrátený 1. júna 2021 s potvrdzujúcim rozsudkom. Od 4. októbra 2021 do 6. marca 2024 prebiehalo dovolacie konanie, v ktorom došlo k zrušeniu rozsudku krajského súdu aj okresného súdu a vráteniu veci súdu prvej inštancie. Od mája do júla 2024 prebiehalo odvolacie konanie o procesných otázkach. Po vrátení veci sa uskutočnilo pojednávanie 28. októbra 2024, na ktorom boli sporové strany oboznámené s potrebou doplnenia znaleckého posúdenia, ktoré bude ústavom vykonané v lehote 9 mesiacov, s čím súhlasili.

18. Ústavný súd postupom podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

19. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie o tom, či postupom mestského súdu (a jeho právneho predchodcu Okresného súdu Košice II, pozn.) v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

20. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

21. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa. Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľov.

22. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o reštitučnom nároku po právnej a skutkovej stránke patrí k náročnejšej agende všeobecných súdov. Prejednávaná vec vykazuje vyššiu mieru skutkovej náročnosti z dôvodu potreby znaleckého dokazovania, ako aj počtu účastníkov (niektorí v cudzine). Z hľadiska významu predmetu sporu pre sťažovateľov ide o vec zásadného významu (náprava krivdy spôsobenej zločinným režimom štátu).

23. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd v napadnutom konaní nezistil také správanie sťažovateľov, ktoré by významne prispelo k predĺženiu konania.

24. Napokon sa ústavný súd zaoberal hodnotením postupu všeobecného súdu v namietanom konaní, pričom zohľadnil, že zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľov.

25. Z popísaného priebehu napadnutého konania vyplýva, že celková dĺžka konania bola spôsobená neefektívnym a nesústredeným postupom konajúceho súdu. Bez potreby analyzovania jednotlivých procesných úkonov súdu považuje ústavný súd celkovú dĺžku konania 32 rokov za úplne neakceptovateľnú a ničím neospravedliteľnú. Osobitne protiústavnosť tohto stavu podčiarkuje

predmet konania (reštitučný nárok), ktorého účelom je náprava krivdy, ktorá sa udiala pôvodným žalobcom, ktorí sa výsledku sporu nedožili. Poskytnutie súdnej ochrany v tomto prípade úplne zlyhalo a nenaplnilo svoj účel.

26. Ústavný súd preto s prihliadnutím na extrémnu celkovú dĺžku konania a zistenú neefektívnu činnosť súdu dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom mestského súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

27. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

28. Napriek tomu, že v čase rozhodovania ústavného súdu nebolo v napadnutom konaní ešte právoplatne rozhodnuté, ústavný súd nevyslovil príkaz konať bez zbytočných prieťahov podľa čl. 127 ods. 2 ústavy (bod 4 výroku nálezu), pretože tento príkaz už bol vyslovený v totožnom konaní nálezom ústavného súdu č. k. I. ÚS 525/2024-34 z 21. novembra 2024 a nie je potrebné ho opakovať.

IV.

Primerané finančné zadosťučinenie

29. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESĽP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

30. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä excesívne neprimeranú dĺžku konania na súde prvej inštancie a zásadnú povahu predmetu konania, dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia v sume po 15 000 eur pre každého sťažovateľa primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 2 výroku nálezu), a preto návrhu na priznanie finančného zadosťučinenia v prevyšujúcej sume nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

31. Úspešní sťažovatelia si uplatnili právo na náhradu trov konania.

32. Ústavný súd priznal sťažovateľom fakultatívnu náhradu trov konania podľa § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v rozsahu tarifnej odmeny za jeden úkony právnej služby v roku 2024

(prevzatie zastúpenia) a jeden úkon právnej služby v roku 2025 (podanie ústavnej sťažnosti) vykonaných v prospech 3 zastúpených a režijného paušálu k nim podľa § 16 ods. 3 vyhlášky. Takto určená suma predstavuje sumu 1 514, 21 eur (bod 3 výroku nálezu).

33. Priznanú náhradu trov konania je mestský súd povinný zaplatiť právnej zástupkyni sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

34. Podľa čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. marca 2025

Luboš Szigeti
predseda senátu